

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1927 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 11 mars 1927 dagtecknad proposition, nr 198, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan införda förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

- nr 319 av herr *Möller* m. fl.;
- nr 320 av herr *Örne*; och
- nr 325 av herr *Lindhagen*; samt

inom andra kammaren:

- nr 428 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl.; och
- nr 450 av herr *Thore*.

I motionerna nr 319 i första kammaren av herr Möller m. fl. och nr 428 i andra kammaren av herr Hansson i Stockholm m. fl., vilka motioner äro lika lydande, har hemställts, att förevarande proposition måtte av riksdagen avslås.

I motionen nr 320 i första kammaren av herr Örne har likaledes hemställts, att riksdagen ville besluta avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

I motionen nr 325 i första kammaren av herr Lindhagen har yrkats, att riksdagen ville, med avslag å propositionen, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte:

1) framlägga ett lagförslag om säkerställande av utlännings rätt att fritt vistas i riket med allenast de moderat utformade begränsningar, som äro av förhållandena oundgängligen påkallade;

2) taga initiativ till en mellanfolklig överenskommelse i folkförbundet eller annorledes till tryggande av utlänningars rättsställning under vistelse i främmande stater;

3) upphäva passtväng för resande till Sverige från Danmark och Norge samt inleda underhandlingar med båda sistnämnda länderna om passfri inresa till dem från Sverige.

I motionen nr 450 i andra kammaren av herr Thore har hemställts, att, därest ej Kungl. Maj:ts proposition ansåges böra avslås, sådan omarbetning av det i propositionen innefattade lagförslaget måtte företagas av vederbörande utskott, att vissa i motionen anförda synpunkter bleve beaktade.

Beträffande skälen för det med propositionen framlagda lagförslaget och för de i ämnet väckta motionerna får utskottet, i den mån ej redogörelse därför lämnas här nedan, hänvisa till propositionens respektive motionernas innehåll.

Utskottet.

Genom lagen den 14 september 1914 angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas, den s. k. utvisningslagen, gävos lagfästa regler rörande ärenden angående avlägsnande från riket av utlänningar, som söka hit inkomma eller som vistas härstädes. Med denna lagstiftning avsåg man emellertid endast, förutom att bereda rättsskydd åt den enskilde, att tillgodose det allmännas intresse att förhindra, att sådana främlingar, som på grund av sin sociala oduglighet eller skadlighet ej vore önskvärda för landet, erhöle tillträde till riket eller här kvarstannade. Lagen äger sålunda tillämpning å brottslingar, lösdrivare och liknande befolkningselement samt giver myndigheterna möjlighet dels att förhindra, att dylika främlingar inkomma i landet, dels att från riket avlägsna sådana personer. En utlänning, som tillhör någon av dessa kategorier, kan alltså vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet. Därest en dylik främling befinner sig här i landet, kan Konungens befallningshavande förordna om hans utvisning ur riket. Därutöver har Kungl. Maj:t endast tillagts befogenhet att under särskilda omständigheter utfärda de bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för kontroll och övervakning av utlänningar. I lagens 18 § stadgas sålunda, att Konungen i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt äger ej mindre förordna, att utlänning, som till riket ankommer, skall i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Konungen meddelas, hos polismyndigheten göra anmälan om sin ankomst, än även utfärda de särskilda bestämmelser, som eljest med avseende å riket i dess helhet eller beträffande viss ort må för utlännings övervakande finnas nödiga, och äger Konungen i fall, varom nu sagts, i fråga om utlännings avvisning eller utvisning förordna efter omständigheterna.

Såsom av det föregående framgår saknas egentlig invandringslagstiftning i vårt land. I lag givna bestämmelser rörande allmän reglering eller kontroll av invandring av främlingar finnas sålunda icke. Under förarbetena till 1914 års lag hade man visserligen till en början för avsikt att söka genomföra

en dylik lagstiftning, men under lagarbetets fortgång kom man till den slutsatsen, att man borde för det dåvarande inskränka sig till att lagstifta angående de på grund av deras sociala oduglighet eller skadlighet icke önskliga individerna av främmande nationalitet. På frågor angående förhindrande av en ur andra synpunkter icke önskvärd invandring inlät man sig därför ej. Tillkomsten av 1914 års lag innebar alltså ej någon brytning med den främlingspolitik, som under årtiondena före världskriget vunnit tillämpning såväl i vårt land som i det stora flertalet främmande länder och som byggde i allt väsentligt på grundsatsen om fritt folkutbyte mellan länderna.

Emellertid kunde denna främlingspolitik icke upprätthållas på grund av de förhållanden, som uppkommit till följd av världskriget. Under kriget tillkommo sålunda allestädes föreskrifter om pass- och passviseringstvång samt infördes bestämmelser om polisövervakning av utlänningar. För Sveriges del infördes passviseringstvång vid inresa genom kungörelserna den 13 augusti och den 22 september 1917, och med stöd av nyssnämnda § 18 i utvisningslagen utfärdades den 26 september 1918 en kungörelse angående övervakande av utlänningar i riket. Sistnämnda kungörelse, som gällde till utgången av år 1919, har sedermera med vissa ändringar erhållit förlängd giltighetstid. Enligt denna kungörelse med däri vidtagna ändringar skall utlänning, som ankommer till riket, vara försedd med viserat pass. Vid ankomsten skall han, vid äventyr att eljest varda avvisad, för polismyndigheten i ankomstorten uppvisa sitt pass och meddela de upplysningar, polismyndigheten avfordrar honom. Även utlänning, som befinner sig i riket, skall vara försedd med viserat pass eller, om han ej kan förskaffa sig dylikt pass, med av svensk myndighet utfärdad uppehållsbok. Vid prövning av ansökan om visering eller uppehållsbok skall tagas i betraktande, huruvida med avseende å uppgivna ändamålet med vistelsen i riket och övriga omständigheter utlänningens härvaro må befinnas lämplig med hänsyn till landets intressen. Därvid bör, bland annat, hänsyn tagas till bostadsförhållandena å utlänningens egentliga vistelseort, till arbetsförhållandena i riket samt till den tid utlänningen uppehållit sig härstädes. Därest utlänning kvarbliver i landet efter utgången av medgiven tid, kan han utvisas. Lämnar utlänning i ärende, varom i kungörelsen är fråga, mot bättre vetande oriktig uppgift eller underlåter han i andra fall att iakttaga vad honom åligger enligt kungörelsen eller jämlikt densamma meddelade föreskrifter, kan han utvisas eller ställas under åtal. Straffet i nu nämnda fall är böter.

Passviseringstvånget såsom medel att ur olika synpunkter reglera tilloppet av utlänningar äger både företräden och nackdelar. Genom viseringen kan det allmännas kontroll göras i relativt hög grad effektiv, varjämte övervakningen av utlänningar kan utövas under mycket enkla former. Då emellertid viseringsproceduren är till besvär för den inresande, står den i viss mån hindrande för det fria mellanfolkliga umgänget, även i sådana fall då anledning icke finnes att reglera detsamma med hänsyn till bosättnings- eller arbetsmarknadsspörsmål. Viseringstvånget har också numera mångenstädes avskaffats. I dess ställe har man i olika länder övergått till ett annat system i syfte

närmast att skydda den inhemska arbetsmarknaden ävensom, i vissa fall, att förbehålla bostadstillgången åt landets egna invånare. Man har nämligen infört en restriktiv lagstiftning med avseende å utlänningars rätt till bosättning och yrkesutövning. Såsom av den vid propositionen fogade översikten över utländsk lagstiftning å förevarande område framgår, har denna nya tendens kommit till uttryck i lagstiftningen icke blott i de stora världsstaterna utan även i våra grannländer. De förslag, som på initiativ av Nationernas förbund framkommit i syfte att undanröja de hinder för resetrafilken, som viseringstvånget innebär, och att mildra de olägenheter, som äro förenade med pass-tvånget, förutsätta uttryckligen för de enskilda staterna rätt att vidtaga sådana inre lagstiftningsåtgärder, som kunna vara påkallade för skyddande av den inhemska arbetsmarknaden eller för reglerande av invandringen.

Sedan även Sverige på grund av ömsesidighet avstått från att uppställa fordran å visering för undersåtar i ett stort antal länder, hava genom den nu gällande passkungörelsen av den 4 september 1926 införts bestämmelser i syfte att skydda den svenska arbetsmarknaden mot en större inflyttning av viseringsfria utländska arbetssökande. Enligt dessa bestämmelser skall utlänning, som ej är underkastad viseringstvång, hava särskilt arbetstillstånd, därest han ämnar antaga arbetsanställning. Ansökan om arbetstillstånd prövas av socialstyrelsen. Utlänning, som anländer till riket i avsikt att här antaga arbetsanställning, skall på förhand hava förskaffat sig dylikt tillstånd. Arbetstillståndet skall avse viss tid. Då utlänning anländer till riket, skall han, därest hans pass ej är försett med arbetstillstånd eller visering, meddela skriftlig uppgift om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma. Är utlänningens pass ej försett med arbetstillstånd, då så erfordras, kan han avvisas.

Redan helt kort tid efter det utvisningslagen år 1914 tillkommit måste alltså den svenska regeringen, såsom av det föregående framgått, anlita den däri lämnade möjligheten att i administrativ ordning sörja för erforderliga föreskrifter rörande en allmän reglering av utlänningars inflyttning och vistelse här. Den immigrationslagstiftning, som under förarbetena till 1914 års lag sköts åt sidan, har sålunda under omständigheternas makt tvingat sig fram med stöd av det bemyndigande, som i lagens 18 § lämnats regeringen.

Då Kungl. Maj:t nu funnit tiden vara inne att med lagbestämmelser ersätta de administrativa föreskrifter, som givits med stöd av detta bemyndigande, måste tydligen frågan om de föreslagna reglernas behövlighet och innehåll bedömas med utgångspunkt från de nu i allmänhet i utlandet rådande befolkningsförhållandena och den främlingspolitik, som därav framkallats.

Härvid framträder i första hand den tidigare berörda omständigheten, att de flesta kulturländer infört lagbestämmelser i förevarande avseende av en starkt restriktiv, nästan prohibitiv art. Av sådana bestämmelser kännetecknas som bekant Förenta staternas immigrationspolitik. Till närmare belysning av dess betydelse för vårt lands invandringsförhållanden vill utskottet framhålla följande. Sedan mitten av 1800-talet har från Europas västra och norra delar en omfattande emigration ägt rum till främmande världsdelar. I

slutet av 1800-talet började jämväl öst- och sydeuropeerna deltaga i denna folkvandring, och under 1900-talet blev dessa folkslags andel i den europeiska utvandrarströmmen allt större. Den europeiska emigrationen, som för år 1910 kan beräknas hava uppgått till 1,730,000 personer, avstannade under världskriget så gott som fullständigt. När den åren 1921 och 1922 ånyo tog fart, möttes den av invandringsrestriktioner i de flesta transoceaniska invandringsländer, främst Förenta staterna. Invandringen till Förenta staterna sista året före kriget utgjorde 1,218,480 personer. Genom 1921 års kvotlag hade man i detta land begränsat invandringen per finansår, 1 juli—30 juni, till 357,803 personer. Från den 1 juli 1924 begränsades invandringen ytterligare till allenast 164,667 personer årligen, och från den 1 juli 1927 skulle endast 150,000 personer tillåtas invandra i landet. Frågan om införandet av denna nya kvot har emellertid numera uppskjutits på ett år.

Det ligger i sakens natur, att vårt land icke kommer att lämnas oberört av denna restriktiva politik i det hittills förnämsta invandringslandet. Som bekant har även den svenska invandringskvoten i hög grad begränsats. Otvivelaktigt är denna politik ägnad att medföra även indirekta verkningar för vårt land. Genom densamma hava nämligen skapats betingelser för en betydligt ökad folkomflyttning de europeiska länderna emellan, från överbefolkade stater till sådana, som kunna anses erbjuda bättre utkomstmöjligheter. Bland länder, som hysa befolkningsöverskott, torde i detta sammanhang böra erinras särskilt om Tyskland och Östeuropas stater.

Enligt beräkningar rörande Tysklands befolkningsfråga, vilka nyligen verkstälts för Nationernas förbunds räkning, skulle Tysklands folkmängd, som åren 1910 och 1919 utgjorde resp. 35 och 40 miljoner personer i de arbetsföra åldrarna 15—70 år, hava ökat till 46 miljoner år 1931 och 47 miljoner år 1941. De under åren närmast före världskriget födda årskullarna voro nämligen synnerligen talrika och hava icke nämnvärt decimerats under kriget. Till följd av deras inträde å arbetsmarknaden kan man under de närmaste åren motse en stark trängsel å densamma. Denna trängsel måste helt naturligt leda till ett ökat utvandringsbehov. Tyskarna hava tidigare företrädesvis emigrerat till Förenta staterna. Genom 1921 års kvotlag fastställdes kvoten för tyskar till 67,607 per fiskalsår, vilket antal år 1924 sänktes till 51,227. För framtiden torde kvoten enligt beräkningar bliva allenast 23,428 årligen. Dessa förhållanden hava i Tyskland väckt allvarliga farhågor. Därstädes hava upprättats vitt utgrenade privata och även officiella institutioner med syfte att vägleda emigrationen såväl till lämpliga länder inom Europa, däribland icke minst Sverige, som till andra världsdelar.

Vidare är det allmänt bekant, att Polen sedan länge har ett permanent befolkningsöverskott. I Förenta staterna torde någon större del därav ej komma att mottagas. Enligt 1921 års kvotlag bestämdes den polska invandringskvoten till 30,977 per fiskalsår. 1924 nedsattes kvoten till 5,982, och för framtiden beräknas den sänkas till 4,978. Till följd av särskilda traktater om import av arbetskraft har Polens befolkningsöverskott i viss utsträckning kunnat finna användning i Frankrike. Sålunda utgjorde antalet polska invandrare

till Frankrike under åren 1922—1926 sammanlagt närmare 215,000 personer. Emellertid har arbetslösheten i Frankrike, som hittills varit obetydlig, under senare tid avsevärt ökats. Med anledning härav anser sig Frankrike ej längre kunna mottaga utländsk arbetskraft, och man har där till och med vidtagit åtgärder för att underlätta den utländska arbetskraftens återutvandring. Dessa omständigheter äro uppenbarligen ägnade att i hög grad inverka på befolkningsförhållandena inom Polen. Det hastigt förändrade läget i Frankrike belyses av följande uppgifter rörande in- och återutvandring av utländska arbetare, som äro försedda med viserade arbetskontrakt:

Tidsperiod	4 veckor	Invandrare	Återutvandrare
1926	8 nov.—4 dec.	8,924	3,210
»	6 dec.—31 dec.	7,204	3,546
1927	3 jan.—29 jan.	1,741	7,762
»	31 jan.—26 febr.	210	8,368
»	28 febr.—26 mars (3 veckor)	79	7,963

Vad beträffar övriga f. d. ryska randstater är ur emigrationssynpunkt att framhålla, att i dessa länder för närvarande finnes ett i förhållande till folk-mängden stort antal judar. Dessa, som till huvudsaklig del hava inflyttat från Ryssland efter revolutionen, sakna i allmänhet samhörighet med befolkningen i de stater, där de slagit sig ner. På grund av de tryckta ekonomiska förhållandena i nämnda stater hava dessa inflyttade judar, vilka så gott som uteslutande ägna sig åt handel och köpenskap, svårt att finna sin utkomst och äro illa sedda av den inhemska befolkningen. Om tillträde till vårt land lämnades helt fritt, skulle detta med största sannolikhet resultera i en avsevärd utvandring till vårt land av nämnda befolkningselement.

Inom dessa länder förefinnes alltså ett avsevärt utvandringsbehov. Att detta ännu icke kommit till ett mer påtagligt uttryck är beroende därpå att alla främmande stater spärrat sina gränser. I stället har detta emigrationsbehov så att säga ackumulerats. Antalet av de ärenden angående arbetstillstånd, som avgjorts av socialstyrelsen, är i stigande, men de siffror, som härom kunna anföras, lämna icke en fullständig bild av kontrollsystemets betydelse. Av dem framgår nämligen icke den provisoriska kontrollens allmänt förebyggande innebörd. I fråga härom må framhållas, att det i flera fall kunnat konstateras, att svenska arbetsgivare, sedan de erhållit kunskap om de av socialstyrelsen tillämpade principerna vid behandling av arbetstillståndsärenden, anställt tillgänglig svensk arbetskraft i stället för utländsk. Främst torde dock denna förebyggande inverkan göra sig gällande på utlänningarna själva. De institutioner, officiella eller privata, som i vissa främmande länder äro upprättade för att tillhandagå utvandrare med upplysningar, äga noggrann kännedom om de svenska bestämmelserna å området. De upplysningar, som socialstyrelsen vid olika tillfällen lämnat skilda grupper av arbetssökande utlänningar, hava även medfört, att sådana arbetssökande avstått från att fullfölja sin avsikt att söka sig in på den svenska arbetsmarknaden.

Till belysande av den omfattning, vari invandring till Sverige ägt rum under

senare år, vill utskottet omnämna, att antalet utlänningar här i landet år 1920 utgjorde 22,811. Statistiska centralbyrån redovisar för de senaste åren följande antal invandrare:

År	Antal invandrare	Därav från Europa
1922	6,303	3,066
1923	5,827	3,394
1924	5,942	3,403
1925	5,053	2,793

De anförda siffrorna, som äro baserade på uppgifter om antalet kyrkskrivna utlänningar, giva vid handen, att invandringen under de senare åren trots den restriktiva invandringspolitiken försiggått i en omfattning närmast motsvarande den före världskriget. På 1,000 invånare hava under åren 1915—1924 invandrat i medeltal årligen 1.18 utlänningar. Till jämförelse kan nämnas, att Förenta staterna genom 1924 års kvotlag begränsat invandringen till ett årligt antal personer, motsvarande 1.36 utlänningar på 1,000 invånare.

Utskottet instämmer med föredragande departementschefen därutinnan att den ökade invandring, vilken är att förvänta efter avskaffande av det egentliga restriktiva medel vi nu äga eller viseringen, ur olika synpunkter är att betrakta såsom en viktig samhällsföreteelse, vilken måste noggrant uppmärksammas. Enligt utskottets åsikt hava övertygande skäl anförts för att denna invandring ej bör lämnas oreglerad. När utskottet uttalar denna mening har framför andra skäl hänsynen till den svenska arbetsmarknaden varit bestämmande för utskottet. I vårt land råder som bekant en ganska omfattande arbetslöshet, vilken för sitt mildrande kräver betydande uppföringar från det allmännas sida. De lidanden, som arbetslösheten förorsakar svenska medborgare, böra icke försvåras, och de bördor, som genom densamma åsamkas stat och kommuner, böra icke ökas därigenom att en ohämmad invandring av utländsk arbetskraft tillstädjes. Då, såsom förut nämnts, i utlandet redan förefinnas bestämmelser å förevarande område av starkt restriktiv karaktär, lärer införande av en dylik lagstiftning i vårt land ej heller hava den verkan, att svenska medborgares möjlighet att vinna utkomst utomlands försvåras. Tvärtom torde härigenom åvägabringas möjlighet att genom ömsesidiga kompensationer trygga utlandssvenskarnas ställning samt bereda svenskar möjlighet att i studie- och förvärvssyfte erhålla anställning i utlandet.

Beträffande den omfattning, i vilken invandringen bör kontrolleras och regleras, kan utskottet i huvudsak ansluta sig till propositionen. Att såsom i herr Möllers m. fl:s och i herr Hanssons i Stockholm m. fl:s motioner föreslagits endast föreskriva skyldighet för arbetsgivare inom de områden, där restriktioner anses påkallade, att inhämta tillstånd före anställande av utländsk arbetskraft, torde av praktiska skäl vara uteslutet. Effektiviteten av en dylik kontroll lärer för övrigt vara av ringa värde. Utöver de föreskrifter, som innehållas i nu gällande kungörelse angående utlänningars övervakande, synas, såsom i propositionen är förhållandet, bestämmelser jämväl böra meddelas om skyldighet för utlänningar att söka särskilt tillstånd, om de vilja uppehålla sig härstädes under längre tid. Det nuvarande provisoriska kon-

trollsystemet riktar sig uteslutande, fränsett viseringspliktiga utlänningar, mot dem, som söka arbetsanställning. Utlänningar, som här i riket driva självständig yrkesverksamhet, äro sålunda ej underkastade någon invandringskontroll. En ändring härutinnan är enligt utskottets mening erforderlig. Det måste anses vara ett viktigt statsintresse, att utlänningar, som ej äro önskvärda, förhindras att bosätta sig här i landet.

Enligt utskottets mening synes tiden nu vara inne att med lagbestämmelser ersätta de hittills i administrativ ordning givna föreskrifterna å förevarande område. De förhållanden, som åberopats till stöd för en främlingskontroll, måste numera anses hava en sådan karaktär, att man ej längre synes böra bibehålla det system, som kännetecknas av ett reglerande i administrativ ordning.

Det är för närvarande omöjligt att förutse, när ett flertal av de skäl, som föranleda en lagstiftning av förevarande slag, kan beräknas komma att bortfalla. Det torde emellertid ej vara uteslutet, att inom en ej alltför avlägsen framtid vissa förändringar inom den internationella samfärdseln kunna komma att inträda, vilka äro ägnade att inverka på utformningen av lagstiftningen på det område, varom nu är fråga. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra föreslå, att den lagstiftning, som utskottet förordar, ej nu göres definitiv utan erhåller provisorisk karaktär. Härvid finner utskottet det uppenbart, att åt lagen ej bör givas för kort giltighetstid. Såsom ett av de skäl, vilka tala för en sådan anordning, vill utskottet framhålla, att en längre giltighetstid skulle bereda socialstyrelsen möjlighet att för utlänningar, som till följd av en avsevärd tids vistelse i landet eller på grund av andra omständigheter kunna anses vara knutna till detsamma med mera bestående band, utfärda uppehålls- och arbetstillstånd att gälla för längre tid. Enligt utskottets mening bör lagen antagas att gälla för en tid av fem år.

Då utskottet funnit sig böra förordna en lag av det huvudsakliga innehåll, som föreslagits i propositionen, att gälla för en tid av fem år, följer härav att utskottet icke kan tillstyrka vare sig de motioner, vari yrkats avslag å propositionen, eller herr Lindhagens motion, så vitt därigenom yrkats, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte framlägga ett lagförslag om säkerställande av utlänningars rätt att fritt vistas i riket.

Vad angår herr Lindhagens motion, i vad den avser, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till en mellanfolklig överenskommelse i folkförbundet eller annorledes till tryggande av utlänningars rättsställning under vistelse i främmande stater, finner utskottet, som är förvissat därom att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet kommer att följa utvecklingen på förevarande område, motionen i denna del icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid granskningen av det föreliggande lagförslaget har utskottet å vissa punkter ansett sig böra föreslå ändringar i Kungl. Maj:ts förslag. För de sålunda föreslagna ändringarna, i den mån de icke innebära allenast redaktionella jämkningar, redogöres här nedan under de särskilda paragraferna.

1 §.

I syfte att underlätta den internationella samfärdseln, så långt sådant är möjligt utan äventyrande av den föreslagna invandringskontrollens ändamål, har Kungl. Maj:t enligt propositionen tillagts befoget att i visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från vissa av lagens stadganden. Utskottet, som anser det vara av synnerlig vikt, att denna samfärdsel lämnas obehindrad i den mån sådant utan men för förverkligandet av lagstiftningens syfte kan ske, förutsätter, att Kungl. Maj:t, med begagnande av dispensrätten i fråga, kommer att tillgodose de berättigade önskemål, som i detta avseende framställas. Särskilt vill utskottet understryka angelägenheten därav, att förbindelserna mellan de tre skandinaviska länderna i största möjliga utsträckning underlättas. Utskottet finner det emellertid icke tillrädligt, att riksdagen uttalar sig för den långt gående åtgärd i fråga om passtvängets upphävande, varom herr Lindhagen i sin motion hemställt. Herr Lindhagens yrkande innebär, att Sverige skulle utan förutsättning av reciprocitet upphäva passtvänget för resande till Sverige från Danmark och Norge. Enligt utskottets förmenande ligger det i sakens natur, att om man upphäver passtvänget för resande från vissa länder, men bibehåller detsamma i övrigt, följden härav skulle bli, att undersåtar i de länder, mot vilka passtväng vore rådande, i stor utsträckning skulle begagna sig av den sålunda yppade möjligheten att över förstnämnda länder inkomma till Sverige utan att vara försedda med pass. En dylik åtgärd skulle alltså i realiteten öppna möjlighet för ett eluderande av skyldigheten för utlänningar att vara försedda med pass. Även om man skulle inskränka frågan om befrielse från passtvänget till att gälla danska och norska undersåtar, skulle måhända en utredning giva vid handen, att svårigheter skulle komma att uppstå i fråga om kontrollen samt att andra föreskrifter till tryggnad av densamma komme att i passtvängets ställe visa sig nödiga. Därest lättnader i fråga om samfärdseln mellan de skandinaviska länderna skulle visa sig möjliga att genomföra, bör emellertid reciprocitet vara en förutsättning för deras förverkligande. Utskottet vill i detta sammanhang omnämna, att för några år sedan på svenskt initiativ underhandlingar upptogos mellan de skandinaviska länderna om passtvängets avskaffande eller ersättande med andra kontrollanordningar, men att dessa underhandlingar icke lett till något resultat. Då, enligt vad utskottet erfarit, från dansk sida nyligen gjorts framställning om inledande av underhandlingar härom och saken sålunda ligger under Kungl. Maj:ts prövning, finner utskottet i frågans nuvarande läge anledning ej föreligga att biträda herr Lindhagens motion, i vad den avser hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville inleda underhandlingar med Danmark och Norge i förevarande avseende.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla önskvärdheten av att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av grundsatsen, att legitimationshandling erfordras, uppmärksammar den berättigade hänsyn, som bör tagas till asylrätten.

3 §.

Enligt denna paragraf sådan den lyder i propositionen skall utlänning omedelbart vid sin ankomst till riket personligen anmäla sig hos polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, och därvid uppvisa sin legitimationshandling, ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär. Till motivering av denna bestämmelse anföres i propositionen, att då vid utlänningens ankomst till riket skall prövas, huruvida han må inkomma till riket, det torde vara nödvändigt, att han personligen inställer sig hos polismyndigheten. Enligt vad för utskottet upplysts är det avsett, att denna bestämmelse skall, såsom redan nu sker, tillämpas på sådant sätt, att å de orter, över vilka utlänningar i allmänhet inkomma till riket, vid ankomstplatserna skola finnas tillstädes personer med behörighet att granska pass och mottaga anmälningar och att utlänningen för dem skall uppvisa sina legitimationshandlingar och meddela begärda upplysningar. Endast i de särskilda fall, då anledning därtill förekommer, skulle enligt denna tillämpning inställelse inför polismyndigheten, på annat sätt än nu angivits, ifrågakomma. Enligt utskottets mening torde vad sålunda avsetts med ifrågavarande stadgande komma till klarare uttryck, om detsamma erhöll den avfattningen, att utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket för polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär, samt att utlänningen är skyldig att på anfordran personligen inställa sig hos polismyndigheten.

I propositionen framhålles, att syftemålet att skydda den inhemska arbetskraften mot utländsk konkurrens ej lärer kunna ernås, med mindre man redan vid gränsen kan uppställa hinder för utländska arbetssökande att inkomma i riket. Med anledning härav har i denna paragraf upptagits ett stadgande av innehåll, att utlänning, vars legitimationshandling ej är försedd med visering eller bevis om arbetstillstånd, skall vid ankomsten till riket meddela skriftlig uppgift enligt fastställt formulär om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma. Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts uppfattning, att arbetssökande utlänningar icke böra tillåtas inkomma i riket, med mindre de erhållit tillstånd att antaga arbetsanställning. Enligt utskottets förmenande hava övertygande skäl anförts för en sådan ståndpunkt. Utskottet kan dock icke dela departementschefens uppfattning, att i lagtexten bör införas stadgande, att utlänning vid gränsen skall avlämna en skriftlig uppgift å ändamålet med inresan och tiden för vistelsen i riket. Enligt annat stadgande i denna paragraf åligger det utlänning att meddela de upplysningar polismyndigheten begär. Då Kungl. Maj:t enligt förslaget 52 § äger utfärda de närmare föreskrifter, som erfordras för lagens tillämpning, är Kungl. Maj:t givetvis behörig att i administrativ ordning meddela föreskrifter om det sätt, varpå denna uppgiftsskyldighet skall fullgöras. Utskottet förutsätter, att vid en reglering i administrativ ordning av sättet för denna skyldighets fullgörande Kungl. Maj:t tillvaratager de möjligheter, som härigenom erbjudas att ernå en smidigare anpassning efter växlande förhållanden och efter den önskvärda folksamfärdselsens berättigade krav.

7 §.

Beträffande den tid, under vilken en utlänning må äga rätt att vistas här i riket utan uppehållstillstånd, ansluter sig utskottet till departementschefens uppfattning, att denna lämpligen bör bestämmas till tre månader. I allmänhet lära utlänningar, vilka endast i egenskap av resande uppehålla sig härstädes, ej utsträcka sin vistelse i landet utöver nämnda tid. Emellertid visar erfarenheten, att en viss grupp av utlänningar, nämligen de, som förut ägt svenskt medborgarskap, bruka vistas i vårt land under längre tid. Särskilt torde detta vara förhållandet med svensk-amerikanare. För tillgodoseende av dessa utlänningars intresse, bör, enligt utskottets mening, den tid, varunder dessa må vistas härstädes utan uppehållstillstånd, utsträckas till sex månader. Detta undantag torde böra gälla även sådan utlännings make ävensom ogifta, i äktenskap födda barn, som äro under 21 år. Denna utsträckta vistelserätt synes böra ifrågakomma endast för dem, som på grund av födseln ägt svenskt medborgarskap. Beträffande sådana utlänningar, vilka förvärvat svenskt medborgarskap men sedermera avflyttat från riket och blivit undersåtar i främmande länder, föreligger, enligt utskottets mening, ej anledning att i förevarande avseende uppställa annan regel än den, som skall gälla i fråga om utlänningar i allmänhet.

8 §.

I motioner av herr Möller m. fl. och herr Hansson i Stockholm m. fl. har framställts anmärkning mot förslagets ståndpunkt, att även utlänningar, som under lång tid varit bosatta här i riket, skola få uppehållstillstånd allenast för viss tid.

Utskottet anser emellertid övervägande skäl tala för att uppehållstillstånd även för dessa utlänningar meddelas för viss tid. Utskottet vill i samband härmed påpeka, att dessa utlänningars intressen tillgodoses genom bestämmelse i förslagets 10 §. Enligt denna paragraf skall vid bedömande av frågan om den tid, som uppehållstillstånd skall avse, skälig hänsyn tagas till längden av den tid, som utlännen utan längre avbrott vistats i riket.

11 §.

Spörsmålet huruvida socialstyrelsens beslut i ärenden rörande uppehålls- och arbetstillstånd skola äga slutgiltig karaktär har varit föremål för utskottets särskilda uppmärksamhet. Då utskottet efter noggrant övervägande av föreliggande omständigheter stannat vid att ansluta sig till Kungl. Maj:ts uppfattning, att dylika beslut ej böra få överklagas, har denna utskottets ståndpunkt föranletts av de starka praktiska skäl, som i detta särskilda fall göra sig gällande. Härom vill utskottet anföra följande.

Med hänsyn till angelägenheten därav att förevarande ärenden bliva föremål för ett snabbt avgörande, är det av vikt, att desamma kunna handläggas utan större omgång. För närvarande tillämpas i socialstyrelsen i stor utsträckning ett muntligt förfarande och styrelsens beslut fattas i form av ett kortfattat protokoll. Därest besvär rätt skulle införas, torde detta med nödvändig-

het föranleda, att förfarandet omlägges till skriftligt och att styrelsens beslut utfärdas såsom särskilda resolutioner. Snabbheten i ärendenas behandling skulle emellertid härigenom äventyras. Ett skriftligt förfarande skulle jämväl för den enskilde medföra ökade kostnader och i många fall tvinga honom att anlita särskilt biträde för utförande av hans talan. Även för statsverket skulle härigenom förorsakas ej obetydliga utgifter, enär det ökade arbete, som det skriftliga förfarandet betingade, ej kunde utföras av den nuvarande personalen inom socialstyrelsen.

Härtill kommer, att en av den förevarande lagstiftningens betydelsefullaste uppgifter måste anses vara att förebygga, att invandringsströmmen sätter sig i rörelse mot våra gränser. Att socialstyrelsens beslut uti ifrågavarande ärenden äga slutgiltig karaktär, är ur denna synpunkt synnerligen viktigt. Såsom i annat sammanhang omnämnts har socialstyrelsen brukat under hand på förfrågningar lämna upplysningar om sin praxis i avseende å meddelande av arbetstillstånd och har med anledning av de lämnade upplysningarna i många fall arbetssökande avstått från att göra ansökan om arbetsanställning. Skulle nu emellertid socialstyrelsen icke hava att fälla sista ordet i frågan, torde följden bliva, att vederbörande icke låte sig nöja med en sådan upplysning utan inlämnade ansökan i förhoppning, att ändring i socialstyrelsens beslut skulle kunna vinnas. Olägenheten härav ligger i öppen dag.

Slutligen må jämväl framhållas, att, därest besvärsrätt infördes, vissa praktiska svårigheter skulle uppstå beträffande instämpling i utlännings legitimationshandling av arbets- och uppehållstillstånd, innan desamma vunnit laga kraft.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra därom, att därest, såsom utskottet förordar, förevarande lagstiftning antages att gälla endast för en tid av fem år, detta medför, att riksdagen inom denna tid blir i tillfälle att upptaga frågan om lämpligheten av den föreslagna anordningen till förnyat övervägande.

12 §.

Såsom en konsekvens av den utav utskottet beträffande 3 § föreslagna formuleringen, att utlännings såsom regel endast skall uppvisa sina legitimationshandlingar för den vid ankomststationen tjänstgörande passkontrollören, tillstyrker utskottet motsvarande ändring i förevarande paragraf. Någon särskild föreskrift om skyldighet för utlännings, som står i begrepp att lämna landet, att i de speciella fall, då anledning därtill förekommer, vara skyldig att personligen inställa sig inför polismyndigheten, lär med hänsyn till bestämmelsen i förslagens 6 § ej vara erforderlig.

13—18 §§.

Herr Thore har i sin motion hemställt, att bestämmelserna om utlännings rätt till arbetsanställning måtte utgå ur förslaget och eventuella föreskrifter härom meddelas i administrativ väg.

Det måste enligt utskottets mening vara av vikt, att de väsentliga bestämmelserna angående utlännings rättigheter och skyldigheter erhålla laga ka-

raktär och ej meddelas i från tid till annan växlande administrativa förordningar. Då bland förslaget betydelsefullaste bestämmelser äro de, som angå rätten till arbetsanställning, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen i denna del.

Beträffande frågan om arbetstillstånd vill utskottet framhålla, att man har att välja mellan två olika system. Enligt det ena meddelas tillstånd för viss arbetsgivare att anställa visst antal utländska arbetare; enligt det andra gives arbetstillstånd åt viss arbetare. Utskottet betraktar det såsom en förtjänst i det kungliga förslaget, att detsamma upptagit det senare systemet. För den utländske arbetaren är det av utomordentlig vikt, att han personligen erhåller arbetstillstånd. Han kommer därigenom i en självständig ställning i förhållande till arbetsgivaren. Det förra systemet däremot skulle göra honom beroende av arbetsgivaren. Även i fråga om kontrollens effektivitet anser utskottet det föreslagna systemet vara överlägset systemet med arbetstillstånd åt arbetsgivaren.

Utskottet betraktar alltså förslaget stadganden därom att arbetstillståndet skall innefatta ett åt utlännings lämnat tillstånd att antaga arbetsanställning samt att bevis om tillståndet skall tecknas å utlännings legitimationshandling vara av den grundläggande betydelse för ifrågavarande lagstiftning, att undantag därifrån ej bör medgivas.

I samband med dessa stadganden har man att se föreskriften i förslaget 2 §, att arbetssökande utlämning redan före inresan hit till riket skall hava förskaffat sig arbetstillstånd. Ehuru, såsom utskottet tidigare framhållit, av stor betydelse, är denna föreskrift dock icke lika grundläggande för systemet som de båda förutnämnda. Till frågan huruvida för tillgodoseende av näringslivets behov i vissa brådskande fall undantag genom dispens kan medgivas från nu senast berörda föreskrift återkommer utskottet i det följande.

Enligt 15 § av det förslag, som innefattas i propositionen, skall socialstyrelsen, innan den meddelar beslut i ärende angående arbetstillstånd, hava inhämtat yttrande från länsstyrelsen i det län, där utlämningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering. Syftet med denna bestämmelse är, att socialstyrelsen före ärendets avgörande skall äga kännedom, huruvida med hänsyn till den arbetssökandes personliga förhållanden sådana omständigheter kunna anses föreligga, att arbetstillstånd ej bör meddelas. Ifrågavarande bestämmelse kan emellertid utgöra hinder för ett snabbt avgörande i vissa brådskande fall, som oundgängligen kräva ett omedelbart beslut. Särskilt för den händelse, att en arbetsgivare gör framställning om arbetstillstånd för viss arbetare, som befinner sig utom riket, kan ifrågavarande obligatoriska remissförfarande medföra svårigheter att tillgodose hastigt påkommande fullt legitima behov av utländsk arbetskraft. För undvikande av dylika olägenheter föreslår utskottet, att föreskriften i 15 § därom att i ärende angående arbetstillstånd yttrande skall hava avgivits av länsstyrelse, beskickning eller viseringsberättigad konsul utgår. När utskottet framställer detta förslag, förutsätter utskottet, att socialstyrelsen kommer att i förekommande fall inhämta yttranden från nämnda

myndigheter i den mån detta utan olägenhet kan ske och är erforderligt för ärendets utredning.

Utskottet föreslår vidare den ändringen i 15 §, att det skall åligga socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, att bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig. Tydligt är, att ett dylikt stadgande måste tillämpas på sådant sätt, att onödig omgång och tidsutdräkt undvikas, och att därför, bland annat, måste iakttagas, att om yttrande ej inkommit inom viss förelagd tid, detta ej utgör hinder för ärendets avgörande. Lika tydligt är, att en förutsättning för stadgandets tillämpning är, att inom den arbetssökandes verksamhetsområde finnes någon organisation med erforderlig kännedom om de arbetsförhållanden, som där råda.

I paragrafen föreslår utskottet slutligen en formell jämkning.

26, 38 och 39 §§.

I var och en av dessa paragrafer föreslår utskottet en mindre, redaktionell ändring.

40 §.

Utskottet, som finner den föreslagna böteslatituden för vid, föreslår, att bötesmaximum bestämmes till 2,000 kronor.

51 §.

Herr Thore hemställer i sin motion, att dispensmöjligheterna enligt denna paragraf måtte göras större, avseende längre tid och möjliggörande för viss arbetsgivare dispens för visst antal arbetare, ej särskilt nämnda, och ej heller för visst specificerat arbete, samt att dispens i brådskande fall må kunna omedelbart lämnas av lokal polismyndighet eller i varje fall av länsstyrelsen i vederbörande län.

Till stöd för denna hemställan anföres i motionen: Lagförslaget är alltför restriktivt, om man undersöker dess verkningar beträffande en del industrigrenar, där tillgång på utländsk arbetskraft är ett oavvisligt behov. Detta gäller i mycket hög grad skeppsvarven, vilka beträffande fullgörandet av de utländska beställningarna, som utgöra det vida övervägande antalet av varvens nybyggnader, äro beroende av montörer, leverantörer, praktikanter, inspektörer m. fl. personer av utländsk nationalitet. Ett rederi, som med ett varv gör upp om en fartygsleverans, har enligt allmänt gällande praxis, stundom inskriven i avtalen, rätt att till varvet sända dels inspektörer och kontrollanter för övervakande av leveransens riktiga fullgörande dels rederiet tillhörig personal för erhållande av nödig utbildning och praktik i maskineriets och fartygsdetaljernas skötsel. I fartygens utrustning ingå ofta utländska leveranser i stor omfattning. De instruktörer och montörer, som för leveransens riktiga fullgörande måste tillhandahållas av den utländska leverantören, äro enligt förslagets 14 § skyldiga att innehava arbetstillstånd. För ifrågavarande personer, vilkas härvarro äro en nödvändighet för beställningarnas erhållande och

utförande, är det ofta omöjligt att anskaffa arbetstillstånd före ankomsten hit. De befinna sig ofta utrikes, tjänstgörande å fartyg under gång eller å utländska verkstäder, när de erhålla order att inställa sig vid den svenska verkstaden, och få då hitresa omedelbart utan att besöka hemlandet. Vad nu anförts i fråga om nybyggnader gäller även beträffande vissa reparations- och ombyggnadsarbeten. Under senare åren har en del mycket betydande arbeten av detta slag, avseende valfångare, gått till svenska verkstäder. Båtarna komma direkt från Sydpolarhavet. Arbetena skola färdiggöras på den korta tiden mellan fångstperioderna samt pläga pågå dag och natt. Man vet ej, innan båtarna besiktigats i dockan, vilka arbeten som behöva utföras och hur stor del av personalen som bör kvarstanna för arbetenas övervakande eller för deltagande i detsamma. Det blir ingen tid för sökande av arbetstillstånd eller dispenser före arbetets igångsättande. Bland arbeten, som de svenska varven bruka kunna förskaffa, är insättning av motorer i skrov, byggda å annat varv. Under insättningstiden måste det varv, som levererar skrovet, utföra en del arbeten för komplettering o. d. Härför måste de anlita åtminstone en del arbetare från det egna varvet. För utförande av dessa arbeten äro de beroende av arbetstillstånd. Klart är att under sådana förhållanden en stor risk föreligger för skeppsbyggeriverkstäderna att avsluta kontrakt rörande utländskt arbete i Sverige. Då leveranskontrakten ofta uppgöras långt i förväg, innan arbetet tager sin början, är det omöjligt att vid detta tidiga skede avgöra, vilka arbetare som vid leveransens utförande komma att användas för visst arbete. Att nu överblicka den inverkan en skärpt främlingskontroll kan erhålla på verksamheten inom näringslivet i allmänhet, är ej möjligt, men av vad som hittills framgått torde vara klart, att en lagstiftning i fråga om främlingskontrollen bör genomföras med större varsamhet och med en smidigare tillämpning än som kan förväntas bliva fallet, om propositionen i oförändrat skick upphöjes till lag.

Utskottet finner de förhållanden, som beröras i herr Thores motion, vara beaktansvärda. Till följd av de föreslagna bestämmelserna om arbetstillstånd skulle vissa svårigheter kunna föranledas för de industrigrenar, som äro beroende av utländsk arbetskraft. Man har att räkna med sådana svårigheter dels i det fall, då arbetsgivaren vid uppgörande av leveransavtal svävar i ovisshet, huruvida arbetstillstånd för nödig utländsk arbetskraft kan komma att meddelas, dels ock då behovet av viss arbetskraft är hastigt påkommande, så att arbetsgivaren på grund av brådskan samt i saknad av erforderliga uppgifter om arbetskraftens identitetsdata ej är i tillfälle att utverka arbetstillstånd före den anställdes inresa. Önskemål, som näringslivets målsmän kunna uppställa med anspråk på beaktande i sådana fall, äro dels att arbetsgivaren må äga viss garanti för att hans legitima behov av utländsk arbetskraft blir tillgodosett, dels att utlänning, som lojalt uppgiver, att syftet med inresan är att taga arbetsanställning hos sådan arbetsgivare, må kunna tillåtas att utan på förhand erhållet arbetstillstånd obehindrat inresa, dels ock att sådan utlänning åtminstone för en kortare interimperiod, intill dess arbetstillstånd hinner utverkas, må kunna tillträda anställningen.

Såsom utskottet i annat sammanhang anfört bör något undantag från stadgandena, att arbetstillstånd skall innefatta ett åt den utländske arbetaren personligen lämnat tillstånd och att bevis om tillståndet skall tecknas å utlänningslegitimationshandling ej medgivas. Emellertid torde det vara möjligt att genom dispens enligt denna paragraf tillgodose de huvudsakliga önskemål, som i förevarande hänseende kunna inställa sig. Om en firma kan visa, att den tid efter annan är i behov av utländsk arbetskraft och att detta behov ej på förhand låter sig närmare fixera, torde firman kunna hos Kungl. Maj:t utverka, att utländska arbetstagare må till visst beräknat högsta antal för viss tid fritt passera den gränsort, som kan ifrågakomma, och att de vid ankomsten omedelbart få börja anställningen. Dispensen skulle sålunda avse rätt för visst antal utläningar, som antagit eller ämnat antaga anställning hos firman, att inkomma i landet utan hinder därav, att deras legitimationshandling ej är försedd med bevis om arbetstillstånd, under villkor, att den inresande hos polismyndigheten i ankomstorten kan visa sannolika skäl, att inresan avser anställning hos firman och att inresan sker över viss bestämd gränsort. Vidare skulle dispensen innebära undantag för utläningen från stadgandena i 13 och 14 §§ i förslaget för tiden intill dess styrelsen meddelat beslut i ärendet, dock under högst tre månader från ankomstdagen. Vid dispensen skulle knytas det villkor, att vederbörande firma inom viss kort tid efter utlännings ankomst hos socialstyrelsen gör framställning om arbetstillstånd för denne.

Genom en dylik anordning läser man kunna tillgodose önskemålen i de fall, då uppkomsten av här åsyftat behov av utländsk arbetskraft låter sig på förhand bedöma, men icke i sådana fall, där tillfälligt behov av sådan arbetskraft oväntat uppstår och dispensens meddelande av Kungl. Maj:t skulle medföra alltför lång tidsutdräkt. För ett sådant fall är det lämpligt, att dispens kan beviljas av annan myndighet än Kungl. Maj:t. Dispensrätt synes böra medgivas endast för en myndighet sådan som socialstyrelsen, vilken äger överblick över marknadsläget i dess helhet. Beslut i dylika ärenden läser av socialstyrelsen kunna givas inom sådan tid, att näringslivets berättigade krav komma att bliva vederbörligen tillgodosedda. Utskottet föreslår därför, att i ett andra stycke av förevarande paragraf upptages bestämmelse därom att den Konungen enligt första stycket tillerkända rätt att för visst fall medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§ må efter Konungens bemyndigande utövas av socialstyrelsen.

Såsom en konsekvens av det utav utskottet beträffande 3 § framställda förslaget föreslår utskottet vidare en redaktionell ändring i förevarande paragraf.

Övergångsbestämmelsen.

Utskottets hemställan, att denna lag måtte äga allenast provisorisk giltighet, föranleder ett tillägg till första stycket.

Med anledning av utskottets ändringsförslag beträffande 7 § erfordras en motsvarande ändring i sista punkten av fjärde stycket.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förvarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

L a g

om utlännings rätt att här i riket vistas.

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Om utlännings inresa.

1 §.

Utlänning, som ankommer till riket, skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass.

Legitimationshandling skall, där Konungen det förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering).

2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet, varför jämlikt 13 eller 14 § kan erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, så framt denna icke är försedd med visering, som i 13 § sägs.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket *personligen anmäla sig hos* polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer. Därvid skall han uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär. Är legitimationshandlingen ej försedd med visering eller bevis om arbetstillstånd, skall han ock meddela skriftlig uppgift enligt fastställt formulär om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket *för* polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär; och är utlänning skyldig att på anfordran personligen inställa sig hos polismyndigheten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 KAP.

Om utlännings uppehåll i riket.

4 §.

Utlänning, som uppehåller sig här i riket, skall vara försedd med legitimationshandling, som i 1 § sägs.

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet, som för utlännings överbakande må finnas nödiga, meddelar Konungen.

6 §.

Det åligger utlänning att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar, som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller underordnad polispersonal uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Över tre månader äger utlänning icke uppehålla sig här i riket utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd), med mindre visering för honom fortfarande gäller.

Över tre månader äger utlänning icke uppehålla sig här i riket utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd), med mindre visering för honom fortfarande gäller; dock må utan sådant tillstånd utlänning, som på grund av födseln varit svensk medborgare, ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuguet år vistas härstädes intill sex månader från ankomsten.

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall yttrande avgivas av Konungens befallningshavande i det län, där utlännings vistades, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid.

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

9 §.

Vad i 8 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

10 §.

Vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall avse, skall skälig hänsyn tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningsen utan längre avbrott vistats i riket.

11 §.

Över beslut i ärende rörande uppehållstillstånd må klagan ej föras.

12 §.

Då utlänningsen avreser till utlandet, skall han *hos* polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, *personligen* uppvisa sin legitimationshandling. Då utlänningsen avreser till utlandet, skall han *för* polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, uppvisa sin legitimationshandling.

3 KAP.

Om utlännings rätt till arbetsanställning.

13 §.

Utlänningsen äger icke utan särskilt tillstånd (arbetstillstånd) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), med mindre för honom gäller visering, som innefattar tillstånd därtill.

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statens tjänst.

14 §.

Utan arbetstillstånd må utlänningsen ej heller här i riket utöva verksamhet, som föranledes av tjänsteanställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande, med mindre för honom gäller visering, som i 13 § sägs.

Vad nedan i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet, som nu är sagd.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående *arbetstillstånd* skall *yttrande avgivas av Konungens befallningshavande i det län, där utlänningsen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.* Där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehas, *ävensom bereda sammanslutning*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

tur eller andra särskilda omständigheter föreligga, *skall socialstyrelsen tillika* inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas; *tillika bör, när skäl därtill äro*, sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga *lämnas* tillfälle att uttala sig.

gar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

Arbetsstillstånd skall meddelas för viss tid och skall avse visst slag av arbete. Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

16 §.

Vad i 15 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

17 §.

Arbetsstillstånd må, när särskilda skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen.

18 §.

Över beslut i ärende rörande arbetstillstånd må klagan ej föras.

4 KAP.

Om avvisning av utlänning, som ankommer till riket.

19 §.

Utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet.

Samma lag vare om annan utlänning, som ankommer till riket för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning.

Har till riket ankommande utlänning, enligt vad för polismyndigheten är känt, varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt, och kan det skäligen antagas, att utlänningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet, då må ock avvisning ske som nyss sagts.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Vad i denna paragraf är stadgat äger ej tillämpning å den, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarskap genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorat; dock att den, som vunnit medborgarskap i annat land, må avvisas på sådan grund, som i tredje stycket sägs.

20 §.

Återvänder utlänning, som blivit härifrån utvisad, utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, må han vid ankomsten till riket avvisas av polismyndighet.

21 §.

Utlänning må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter av polismyndighet avvisas,

om han ej är försedd med legitimationshandling, som i 1 § sägs,

om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis eller visering, som i 2 § sägs, eller

om han uraktlåter vad honom enligt 3 § åligger eller, vid fullgörande därav, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

22 §.

Finnes avvisning böra äga rum, skall till utlänningen överlämnas skriftligt besked angående avvisningen med skälen därför; och skall beskedet jämväl innehålla underrättelse om vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra klagan över att han avvisats.

Vill utlänning klaga däröver, att han avvisats, äger han hos Konungens befallningshavande anföra besvär, vilka vid talans förlust skola ingivas till Konungens befallningshavande före klockan tolv å trettionde dagen efter det besked angående avvisningen tillställdes klaganden; denne likväl obetaget att på eget äventyr i betalt brev till Konungens befallningshavande insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid.

23 §.

Äro besvär anförda över avvisning, skall Konungens befallningshavande inforra polismyndighetens utlåtande så ock avskrift av protokoll vid förhör, som må hava hållits i ärendet, samt av beskedet angående avvisningen, där detsamma icke ingivits med besvären.

Sedan inforrade handlingar inkommit, skall Konungens befallningshavande snarast möjligt meddela beslut i ärendet.

Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan ej föras.

24 §.

Avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land, varifrån han hit ankommit, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han utvisats därifrån eller att han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

Kan avvisning ej verkställas genast, må intill dess sådant kan ske, utlänningen tagas i förvar av polismyndigheten.

5 KAP.

Om utlännings förpassning ur riket.

25 §.

Saknar utlännning legitimationshandling, som i 1 § sägs, eller kvarbliver han efter utgången av den tid, han äger rätt att vistas här i riket, utan att hava sökt förlängning av nämnda tid eller underlåter han, efter det sådan ansökning avslagits, att lämna riket, skall polismyndigheten förelägga honom att inom viss kortare tid avresa från riket. Efterkommer utlänningen ej föreläggandet, skall polismyndigheten härom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande, som må förordna om utlännings förpassning ur riket. I avvaktan på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten, där särskilda skäl äro, taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Över föreläggande, som nu nämnts, må klagan ej föras.

26 §.

<p>Konungens befallningshavande må jämväl, då särskilda skäl därtill äro, förordna om förpassning ur riket av utlännning, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i <i>eller med stöd av denna lag</i> är föreskrivet eller som vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i <i>eller med stöd av denna lag</i> är stadgat, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.</p>	<p>Konungens befallningshavande må jämväl, då särskilda skäl därtill äro, förordna om förpassning ur riket av utlännning, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i <i>denna lag eller med stöd därav</i> är föreskrivet eller som vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i <i>denna lag eller med stöd därav</i> är stadgat, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.</p>
---	---

Vid bedömande, huruvida förpassning enligt denna paragraf bör äga rum, skall skäligen hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket.

Finner polismyndighet anledning till utlännings förpassning föreligga på grund av stadgande i denna paragraf, skall anmälan därom göras hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlänningen avviker,

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

27 §.

Beslut om utlännings förpassning ur riket skall innehålla de skäl, å vilka beslutet grundas; och skall Konungens befallningshavande i beslutet giva till känna vad utläningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut så fort ske kan. Är utläningen tillstades, skall beslutet muntligen avkunnas för honom.

28 §.

Har beslut meddelats om utlännings förpassning ur riket, må denne, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom, inför Konungens befallningshavande eller magistrat eller i vittnens närvaro inför tillsyningsman eller föreståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde avgiva förklaring, att han åtnöjes med beslutet. Om förklaring, som ej avgivits inför Konungens befallningshavande, skall denne ofördröjligen underrättas.

Förklaring, varom nu är sagt, må ej återtagas.

29 §.

Vill den, som genom Konungens befallningshavandes beslut förklarats skola förpassas ur riket, överklaga beslutet, äger han sist å åttonde dagen efter det beslutet avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvären må inom tid, som nyss är sagt, ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till Konungens befallningshavande.

Vill utläning, som icke är på fri fot, anföra besvär, åligger det Konungens befallningshavande eller tillsyningsman vid häkte att tillse, att utläningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall Konungens befallningshavande, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

30 §.

Har omständighet, varå beslut om utlännings förpassning ur riket grundas, inträffat inom en månad efter det utläningen ankom till riket, skall beslutet gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Beslut om utlännings förpassning ur riket skall genom Konungens befallningshavandes försorg bringas till verkställighet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet.

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall Konungens befallningshavande i ärendet göra anmälan hos Konungen.

6 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

31 §.

Konungens befallningshavande må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utläningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den, som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den, som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övan-
de av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den, som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av vin eller spritdrycker eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker eller eljest för olovlig varuinförsel eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete eller ock till fängelse ej under sex månader, så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 32 § sägs, i ärendet hållits, innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven;

5) den, som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande, huruvida utvisning bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket. Har den, som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlänning, som faller fattigvården till last, är särskilt stadgat.

32 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning, som i 31 § sägs, skall Konungens befallningshavande föranstalta därom, att utlänningen, så snart ske kan, inställes till förhör inför Konungens befallningshavande; dock må, där utlänning förvaras i kronohäkte, som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

Vid förhör, varom nu är sagt, äger utlänningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall Konungens befallningshavande förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter, som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlänning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas, att, så framt ej särskilda hinder möta, ärendet hos Konungens befallningshavande bringas till slut så tidigt, att, där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

33 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall anmälan därom göras hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlänningen avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

34 §.

Utslag, varigenom dömes till utvisning, skall innehålla förbud för utlänningen, vid äventyr, som i 41 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall Konungens befallningshavande i utslaget giva till känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag så fort ske kan. Är utlänningen tillstades, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

35 §.

Beträffande förklaring att utlänning åtnöjes med Konungens befallningshavandes utslag i ärende rörande utvisning samt klagan över sådant utslag även-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

som i fråga om verkställighet av utvisning skall vad i denna lag stadgas om utlännings förpassning ur riket äga motsvarande tillämpning; dock att därvid ej skall gälla bestämmelsen i 30 § första stycket och att vid klagan, som här avses, besvären skola insändas till nedre justitierevisionen.

36 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning, som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen, att förhör i ärendet skall hållas inför Konungens befallningshavande; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 32 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning, varom i denna paragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlänningen befordras till land, varest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

37 §.

Finner Konungens befallningshavande anledning till utlännings utvisning jämlikt 36 § föreligga, skall Konungens befallningshavande därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

38 §.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet, som i *eller med stöd av denna lag* är föreskriven, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet, som i *denna lag eller med stöd därav* är föreskriven, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Överträder utlänning vad i 13 eller 14 § är stadgat, straffes likaledes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Till enahanda straff är ock den förfallen, som anställer utlänning i sin tjänst, utan att denne jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

39 §.

Uraktlåter utlänning i annat avseende än varom i 25 och 38 §§ är

Uraktlåter utlänning i annat avseende än varom i 25 och 38 §§ är

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

fråga att ställa sig till efterrättelse vad i *eller med stöd av denna lag* är föreskrivet, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i *eller med stöd av denna lag* är stadgat, straffes likaledes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

fråga att ställa sig till efterrättelse vad i *denna lag eller med stöd därav* är föreskrivet, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i *denna lag eller med stöd därav* är stadgat, straffes likaledes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

40 §.

Förhjälper någon utlänning att komma i riket, ehuru denne ej innehar legitimationshandling, som i 1 § sägs, straffes med böter från och med tio till och med *fem* tusen kronor.

Förhjälper någon utlänning att komma i riket, ehuru denne ej innehar legitimationshandling, som i 1 § sägs, straffes med böter från och med tio till och med *två* tusen kronor.

41 §.

Har utlänning, som blivit härifrån utvisad, återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 30 § angivna grunder.

Den, som skäligen misstänkes för brott, varom i denna paragraf sägs, skall tagas i häkte.

42 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom förmäles i 38—40 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

43 §.

Förseelse, varom i denna lag är fråga, åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse, som i 38—40 §§ sägs, anhängiggöres i stad vid polisdomstol, därest särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol. Åtal jämlikt 41 § anhängiggöres vid allmän domstol.

44 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

8 KAP.

Särskilda bestämmelser.

45 §.

Vidtages mot utlänning åtgärd, varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 41 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

46 §.

Har utlänning, varom i 19—21 §§ sägs, med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana, att befälhavaren bort inse, att utlänningen kunde komma att härifrån avvisas, är, där sådan åtgärd vidtages, befälhavaren pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land.

47 §.

Den, som låtit till riket införskaffa utlänning för att anställa honom i sin tjänst, är pliktig, där utlänningen avvisas eller ur riket förpassas på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, att ersätta statsverket kostnaden för utlänningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

48 §.

Med polismyndighet avses i denna lag för landet polischefen i orten, i Stockholm föreståndaren för detektiva polisavdelningen samt i annan stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal; så ock beträffande såväl land som stad annan myndighet eller person, vilken av Konungens befallningshavande särskilt förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, så vitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

49 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket meddela de särskilda bestämmelser, som må finnas nödiga.

I fall, varom i denna paragraf sägs, må Konungen i fråga om utlännings avvisning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

50 §.

Å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsuler- tjänstemän samt deras familjer och betjäning äga bestämmelserna i denna lag tillämpning allenast i den mån Konungen förordnar.

Denna lag avser ej främmande makters kurirer, utan gälla om dem de föreskrifter Konungen meddelar.

51 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor, som prövas nödiga, i visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket *personligen anmäla sig hos polismyndighet och* meddela de upplysningar polismyndigheten begär samt att arbetsanställning ej må utan arbetstillstånd innehavas utöver tre månader från ankomsten.

Konungen äger att under de särskilda villkor, som prövas nödiga, i visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket meddela de upplysningar polismyndigheten begär samt att arbetsanställning ej må utan arbetstillstånd innehavas utöver tre månader från ankomsten.

Rätten att i visst fall medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§ må efter Konungens bemyndigande utövas av socialstyrelsen.

52 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter, som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvissning, förpassning ur riket eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 32 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928 och gäller till och med den 31 december 1932. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat om ådömande av ansvar fortfarande gälla.

Genom denna lag upphäves lagen den 14 september 1914 (nr 196) angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas tillika med de stadgan-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

den, vilka utfärdats med stöd av bestämmelse i nämnda lag; dock att samma lag och stadganden fortfarande skola tillämpas beträffande ådömande av ansvar för förseelser, som begåtts före den 1 januari 1928. Därest jämlikt 25 § kungörelsen den 4 september 1926 (nr 411) anledning till utlännings utvisning uppkommit under nämnda kungörelses giltighetstid, må i händelse av inskridande först efter den 1 januari 1928 förpassning av utläningen ur riket vidtagas, såvida förutsättningar, motsvarande de i 26 § angivna, äro för handen.

Uppehållsbok och arbetstillstånd, som meddelats med stöd av äldre författning, skola vara gällande under den tid, för vilken de utfärdats; dock att uppehållsbok och arbetstillstånd må, när skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen. Över socialstyrelsens beslut i ärende, varom i detta stycke är fråga, må klagan ej föras.

Har utläning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordras enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utläning. Skedde inresan efter utgången av februari månad 1927, äger utläningen utan hinder av vad i 7 § stadgas uppehålla sig här i riket till den 1 april 1928.

Har utläning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordras enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utläning. Skedde inresan efter utgången av februari månad 1927, äger utläningen utan hinder av vad i 7 § stadgas uppehålla sig här i riket till den 1 april 1928 eller, därest utläningen på grund av födseln varit svensk medborgare, utläningen själv ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuguet år, som åtfölja honom, till den 1 juli samma år.

Innehar utläning vid denna lags ikraftträdande arbetsanställning utan att enligt äldre författning visering eller arbetstillstånd erfordras, skall han anses hava erhållit arbetstillstånd, gällande tills vidare.

B. att motionerna I: 319, 320 och 325 samt II: 428 och 450, i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet ovan under A. hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 maj 1927.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, von Stockenström, Sigfrid Hansson, greve Spens, Martin Svensson, Sundberg* och *Åkerberg*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Magnusson* i Skövde, *Ödström, Johanson* i Stockholm, *Ros* och *Johansson* i Sollefteå.

Reservationer:

1) av herrar *Linder, Sigfrid Hansson, Åkerberg, Magnusson* i Kalmar, *Hage, Johanson* i Stockholm och *Johansson* i Sollefteå;

2) av herrar greve *Spens, Sundberg* och *Magnusson* i Skövde, vilka vid 15 § *andra stycket* anfört följande:

»Vi hava ej kunnat biträda utskottets förslag, att det *i regel* skall åligga socialstyrelsen att bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig i ärenden angående arbets-tillstånd. Ingående sakkunskap och erfarenhet i dylika ärenden torde finnas hos socialstyrelsen själv. Upplysningar, som därutöver erfordras, lära kunna erhållas från arbetsförmedlingsanstalterna. Därest i vissa fall, t. ex. då fråga är om specialutbildade arbetare, särskilda upplysningar om inom yrket rådande förhållanden kunna behövas, har socialstyrelsen enligt den i propositionen föreslagna lydelsen av 15 § rätt och plikt att från omförmälda sammanslutningar inhämta sådana upplysningar. Det av utskottet föreslagna förfarandet med ständiga remisser till sammanslutningar av arbetsgivare och arbetare innebär enligt vår mening ett onödigt fördröjande av ärendenas avgörande och medför ökat arbete för socialstyrelsen i en omfattning, som kan föranleda behov av ökat antal tjänstemän inom styrelsen. Enligt vår åsikt kan även svårighet komma att uppstå i fråga om stadgandets tillämpning. Utskottet har visserligen uttalat, att en förutsättning för stadgandets tillämpning är, att inom den arbetssökandes verksamhetsområde finnes någon organisation med erforderlig kännedom om de arbetsförhållanden, som där råda. Men när kunna sådana organisationer anses förefinnas? För socialstyrelsen blir ett sådant avgörande ej alltid lätt.

Vi anse därför, i likhet med vad Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen, att sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga endast böra beredas tillfälle att uttala sig, *när skäl därtill äro*.

Till följd härav hemställa vi,

att andra stycket i 15 § erhåller följande lydelse:

I ärende angående sådant tillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra sär-

skilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas; tillika bör, när skäl därtill äro, sammanlutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet lämnas tillfälle att uttala sig.»
